

**Ελληνική μνημειακή
ζωγραφική**

Δ. Πλάντζος

Διάρθρωση μαθημάτων

1. Εισαγωγικά (12/3)
2. Πηγές και μεθοδολογία (12/3)
3. Υλικά και τεχνικές (19/3)
4. Η μνημειακή ζωγραφική στην Ελλάδα της Εποχής του Χαλκού (19/3)
5. Πρώιμη ελληνική ζωγραφική, 7ος-6ος αι. π.Χ. (26/3)
6. Μνημειακή ζωγραφική και αρχαιομετρική έρευνα [Χαρίκλεια Μπρεκουλάκη] (2/4)
7. Ο Πολύγνωτος και η ζωγραφική του 5ου αι. π.Χ. (9/4)
8. Τετραχρωμία και σκιαγραφία: Απολλόδωρος, Ζεύξις, Παρράσιος (16/4)
9. Μακεδονικοί Τάφοι I (23/4)
10. Μακεδονικοί Τάφοι II (14/5)
11. Ψηφιδωτά (14/5)
12. Μνημεία της Ελληνιστικής περιόδου (21/5)
13. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική I (28/5)
14. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική II (4/6)

Διάρθρωση μαθημάτων

1. Εισαγωγικά (12/3)
2. Πηγές και μεθοδολογία (12/3)
3. Υλικά και τεχνικές (19/3)
4. Η μνημειακή ζωγραφική στην Ελλάδα της Εποχής του Χαλκού (19/3)
5. Πρώιμη ελληνική ζωγραφική, 7ος-6ος αι. π.Χ. (26/3)
6. Μνημειακή ζωγραφική και αρχαιομετρική έρευνα [Χαρίκλεια Μπρεκουλάκη] (2/4)
7. Ο Πολύγνωτος και η ζωγραφική του 5ου αι. π.Χ. (9/4)
8. Τετραχρωμία και σκιαγραφία: Απολλόδωρος, Ζεύξις, Παρράσιος (16/4)
9. Μακεδονικοί Τάφοι I (23/4)
10. Μακεδονικοί Τάφοι II (14/5)
11. Ψηφιδωτά (14/5)
12. Μνημεία της Ελληνιστικής περιόδου (21/5)
13. Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική I (28/5)
14. **Ελληνορωμαϊκή ζωγραφική II (4/6)**

Ύστεροι Δημοκρατικοί και Πρώιμοι Αυτοκρατορικοί χρόνοι:

- Η γνώση μας για τη ρωμαϊκή ζωγραφική πριν από την Ύστερη Δημοκρατική περίοδο, δηλαδή πριν τον ύστερο 2^ο αι. π.Χ., παραμένει αποσπασματική.
- «Εισβολή» της τοιχογραφίας σε οικιακά περιβάλλοντα κατά τη διάρκεια των πρώτων αιώνων π.Χ. και μ.Χ., μια τάση που μπορούμε να δούμε και να μελετήσουμε στην Πομπηία, το Ηράκλειο (Herculaneum), και άλλες θέσεις κατοικιών της Καμπανίας που θάφτηκαν από την έκρηξη του Βεζούβιου το 79 μ.Χ.
- Το προγενέστερο σύστημα επιτοίχιας διακόσμησης που επικρατούσε στη Μεσόγειο καθ' όλη τη διάρκεια της Ελληνιστικής περιόδου (κάλυψη των τοίχων με γραπτό κονίαμα), αντικαταστάθηκε κατά τον 1^ο αι. από τοιχογραφίες που εκτελούνται με την τεχνική της νωπογραφίας
- Αυξανόμενη ζήτηση για οικιακή πολυτέλεια των ρωμαϊκών ελίτ
- Πλίνιος: οι σύγχρονοί του καλύπτουν τους τοίχους των πινακοθηκών τους με αντίγραφα των αρχαίων (δηλαδή: ελληνικών) πινάκων αντί να αναπαριστούν τους εαυτούς τους με έναν αληθινά «ρωμαϊκό» τρόπο (*ΦΙ* 35.4-5)
- Άμεση ελληνική -ή μάλλον ελληνιστική- επιρροή, η οποία μπορεί να αποδοθεί είτε στην παρουσία Ελλήνων ή ελληνικής μαθητείας ζωγράφων στην Καμπανία του 1^{ου} αι.

Μεγαλογραφία:

Αργότερα άρχισαν να μιμούνται τις μορφές των κτιρίων, και την επιβλητική μεγαλοπρέπεια των κιόνων και των αετωμάτων. Επιπλέον, στους ανοιχτούς χώρους, όπως τις εξέδρες, λόγω του μεγέθους των τοίχων, άρχισαν να σχεδιάζουν θεατρικές σκηνές με τραγικό, ή κωμικό, ή σατυρικό χαρακτήρα. Παράλληλα, άρχισαν να διακοσμούν τους περιπατητικούς χώρους, λόγω του μεγάλου μήκους τους, με ποικιλίες τοπίων, διαμορφώνοντας τις εικόνες τους με βάση τα πραγματικά χαρακτηριστικά των τοπίων (γιατί υπάρχουν πίνακες λιμανιών, ακρωτηρίων, ακτών, ποταμών, πηγών, στενών, ιερών, ελαιώνων, βουνών, κοπαδιών, βοσκών), με κάποιους να συμπεριλαμβάνουν, κατά τόπους, μεγαλογραφικές εικόνες (*megalographiam*) αγαλμάτων, ομοιωμάτων των θεών ή οργανωμένες αφηγήσεις ιστοριών, ακόμη και τις μάχες της Τροίας ή τις περιπλανήσεις του Οδυσσέα μέσα από τοπία, και άλλα πράγματα που, με τρόπο παρόμοιο, προέκυψαν από τη φύση.

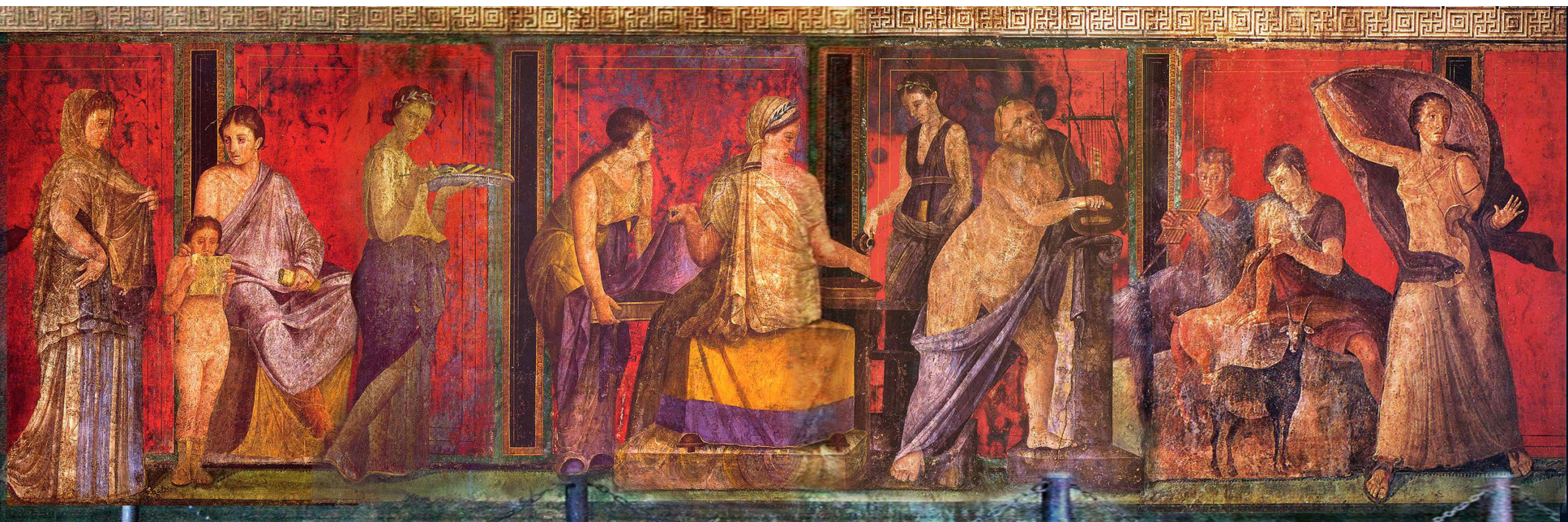
Βιτρούβιος, *Περί Αρχιτεκτονικής* 7.5.2

Ρώμη, «Οδυσσειακά τοπία». 1^{ος} αι. π.Χ.

Boscovale. 50-30 π.Χ.

Πομπηία, «Έπαυλις των Μυστηρίων». 60-50 π.Χ.

Οι τέσσερις «ρυθμοί»

- Η ανάπτυξη της ρωμαϊκής τοιχογραφίας από τις αρχές του 2^{ου} αι. π.Χ. έως τα τέλη του 1^{ου} αι. μ.Χ. παραδοσιακά θεωρείται ότι ακολουθεί τέσσερα διαδοχικά, ευδιάκριτα στάδια ή «Ρυθμούς»
- Ακολουθία αναγνωρίσιμων τεχνοτροπικών τάσεων, που υπαγορεύουν τους τρόπους με τους οποίους διακοσμούνται οι εσωτερικοί χώροι ιδιωτικών κατοικιών κυρίως, αλλά και σε δημόσια κτίρια
- August Mau (1840-1909), *Geschichte der decorativen Wandmalerei in Pompei* (1882)
- Η τεχνοτροπική και χρονική ακολουθία που πρότεινε ο Mau βασιζόταν κυρίως σε στοιχεία από την Πομπηία
- Η χρονική ακολουθία των τεσσάρων ρυθμών δεν ήταν τόσο ξεκάθαρη όσο πιστευόταν αρχικά: υπήρξαν στιγμές συντηρητισμού, καθώς και τυχαίες ή σκόπιμες αναβιώσεις
- Πολλά στοιχεία των τεσσάρων ρυθμών που έχουν προέλθει από την προγενέστερη ετρουσκική ή ακόμη και τη σύγχρονη ελληνιστική τέχνη, όπως καθιστούν πλέον σαφές ορισμένα πιο πρόσφατα ευρήματα

Α' ρυθμός (περ. 200-60 π.Χ.)

- Τοπική ιταλική παραλλαγή ενός διακοσμητικού σχήματος που χρησιμοποιείται σε όλη τη διάρκεια της Ελληνιστικής περιόδου στην Ελλάδα και στον ελληνόφωνο κόσμο γενικότερα
- «Ρυθμός Τοιχοδομίας»
- Χρησιμοποιεί κονίαμα για να αποδώσει ανάγλυφα στοιχεία που απομιμούνται τη λιθοδομή και άλλα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά μνημειακών οικοδομημάτων
- Στην Ελλάδα ήδη από τον 4^ο αι. π.Χ.
- Πρώιμα παραδείγματα: Όλυνθος, Σαμοθράκη.
- Κατά τον ύστερο 3^ο - πρώιμο 2^ο αι. π.Χ., κοινός τόπος στην εσωτερική διακόσμηση: Πέλλα, τα νησιά Αιγαίου (Δήλος, Θήρα), Μικρά Ασία (Πέργαμος, Μαγνησία του Μαιάνδρου, Σάρδεις, Πριήνη, Κνίδος), νότια Ρωσία, τη βόρεια Αφρική (Καρχηδόνα), Αλεξάνδρεια. Σικελία (Ακράγας, Γέλα, Μοργαντίνα, κ.ο.κ.), Νότια Ιταλία (Απουλία).

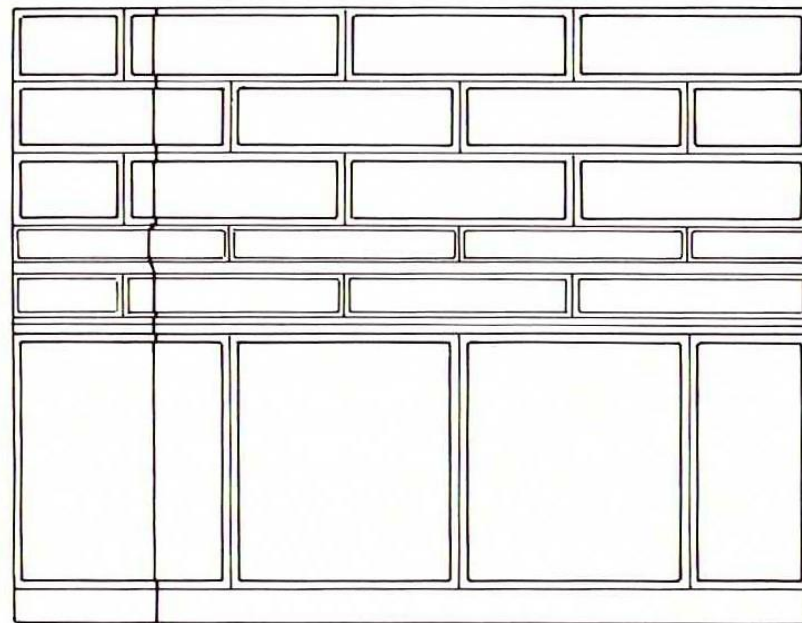

ΟΡΘΟΣΤΑΤΗΣ → → → → → → → → → → → → →

ΤΟΙΧΟΒΑΤΗΣ → → → → → → → → → → →

Πέλλα, Οικία των Κονιαμάτων.
Ύστερος 4^{ος} – πρώιμος 3^{ος} αι. π.Χ.

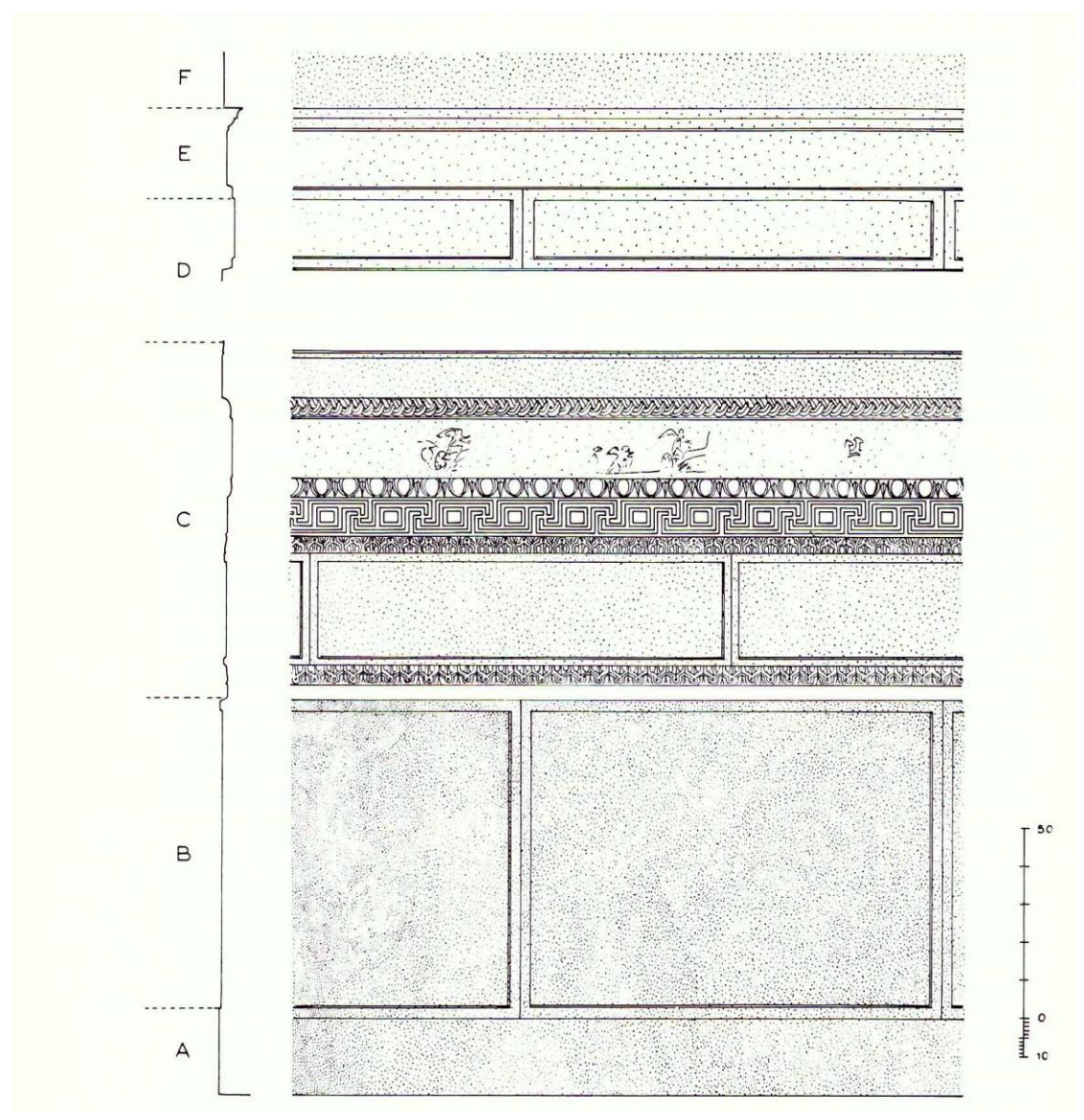
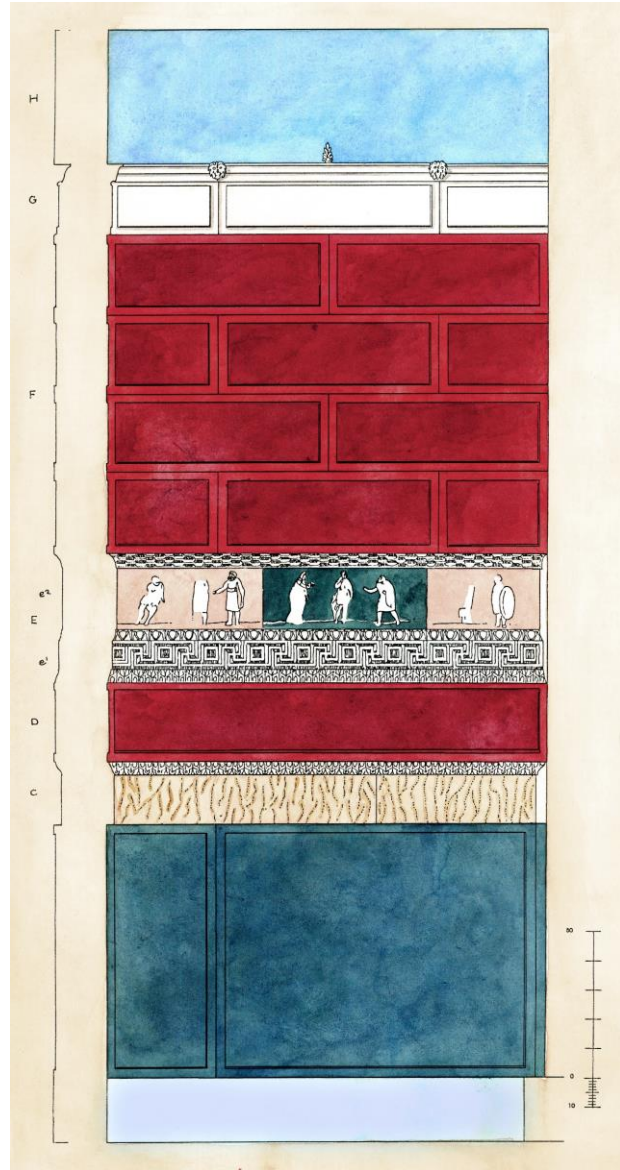
ISODOMIC COURSES

STRING COURSES/FRIEZES

ORTHOSTATES

PLINTH

0 1 metre

Δήλος, 2^{ος}-1^{ος} αι. π.Χ.

Δήλος, 2^{ος}-1^{ος} αι. π.Χ.

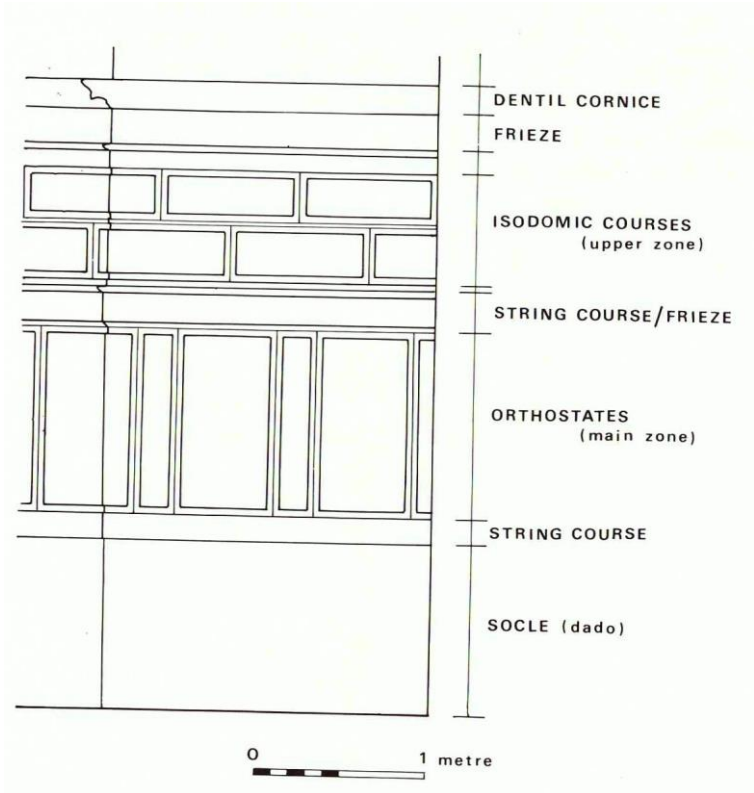

Δήλος, 2^{ος}-1^{ος} αι. π.Χ.

Β' ρυθμός (περ. 90/80-15 π.Χ.)

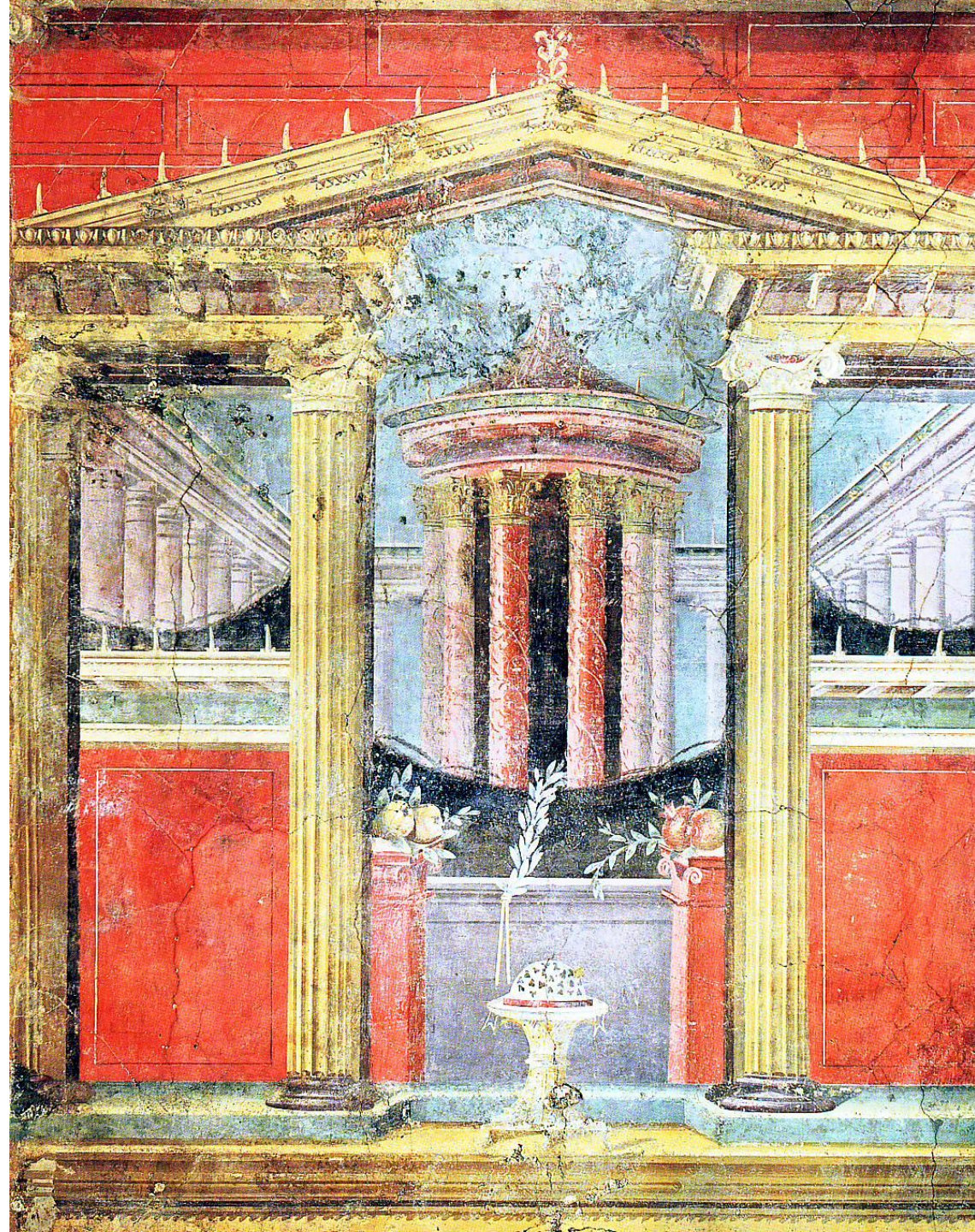
- «Αρχιτεκτονικός»
- Συνήθως πιστεύεται ότι ο Δεύτερος Ρυθμός προέρχεται από την Πομπηία, αφότου η πόλη μετατράπηκε σε ρωμαϊκή αποικία το 80 π.Χ.
- Τα πρώτα παραδείγματα της νέας διακόσμησης που μπορούν να χρονολογηθούν με ασφάλεια εντοπίζονται σε νεόδμητα ή ανακαινισμένα κτίρια της Πομπηίας, ακολουθώντας κάποιες ίσως λίγο προγενέστερες απόπειρες στη Ρώμη.
- Αρχιτεκτονική ψευδαίσθηση
- Η αρχιτεκτονική αναπαράσταση επιτυγχάνεται μόνο με ζωγραφικά μέσα και η χρήση του ανάγλυφου κονιάματος εγκαταλείπεται
- «Άνοιγμα» των κλειστών χώρων ενός δωματίου σε ένα πολυεπίπεδο αρχιτεκτονικό τοπίο, τις περισσότερες φορές χωρίς ανθρώπους ή άλλα έμβια όντα
- Πλήθος αρχιτεκτονικών μορφών: στήλες και κίονες επάνω σε βάθρα, γείσα, θριγκοί και επιστύλια, αετώματα και αψίδες (συχνά «κατακερματισμένα», ώστε να πλαισιώνουν άλλα, κεντρικά αετώματα ή αψίδες), συνδυάζονται για να δημιουργήσουν μια εκθαμβωτική χωρική ψευδαίσθηση

Boscoreale, Οικία Φαννίου Συνίστορος.

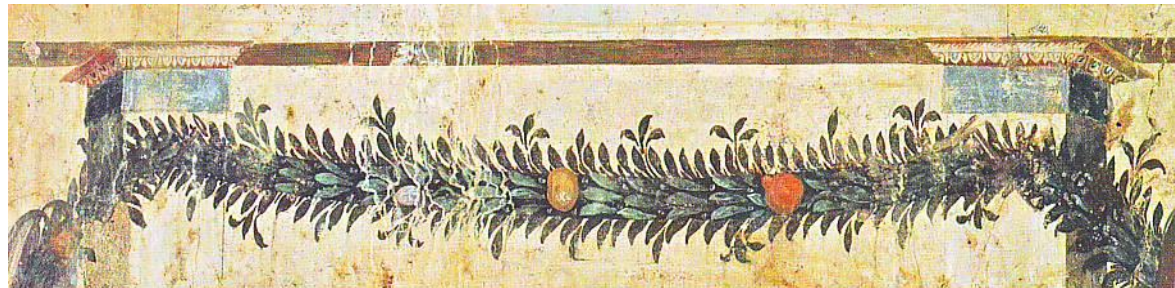
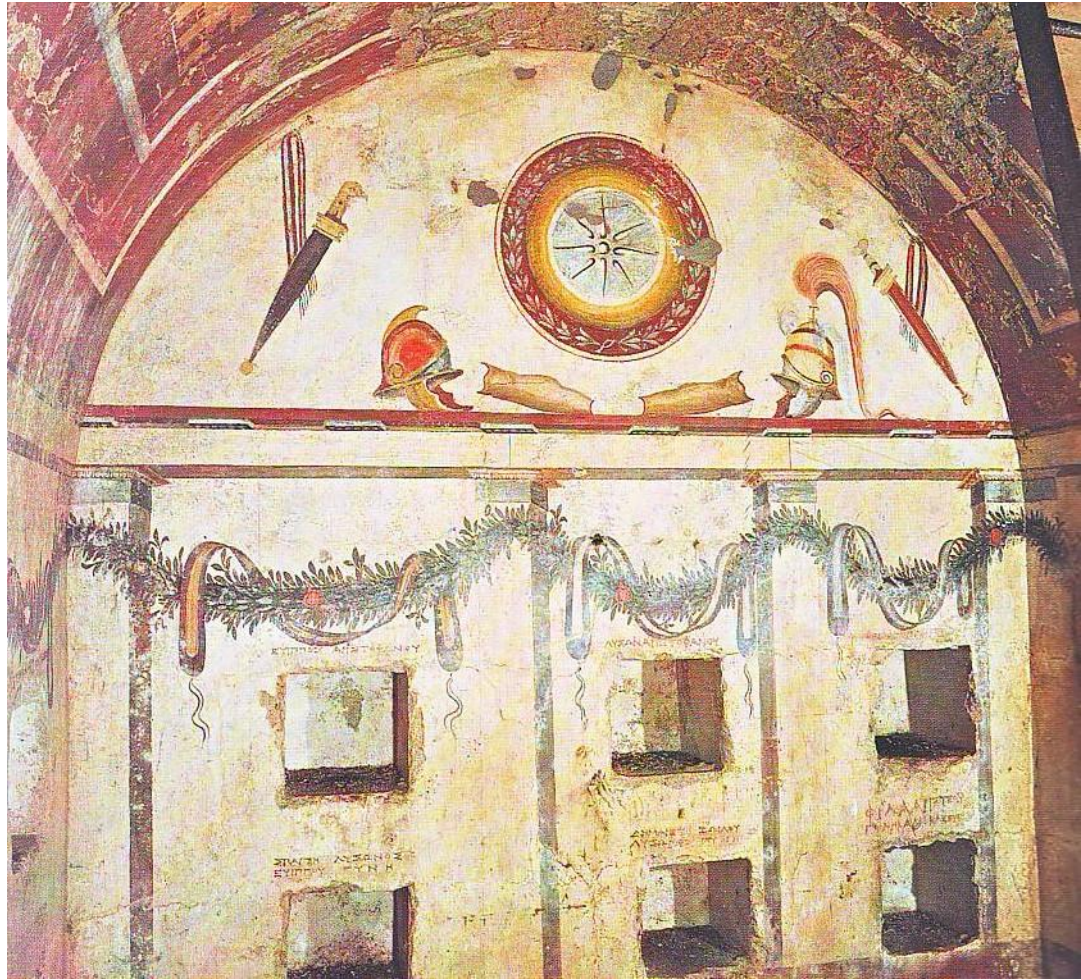

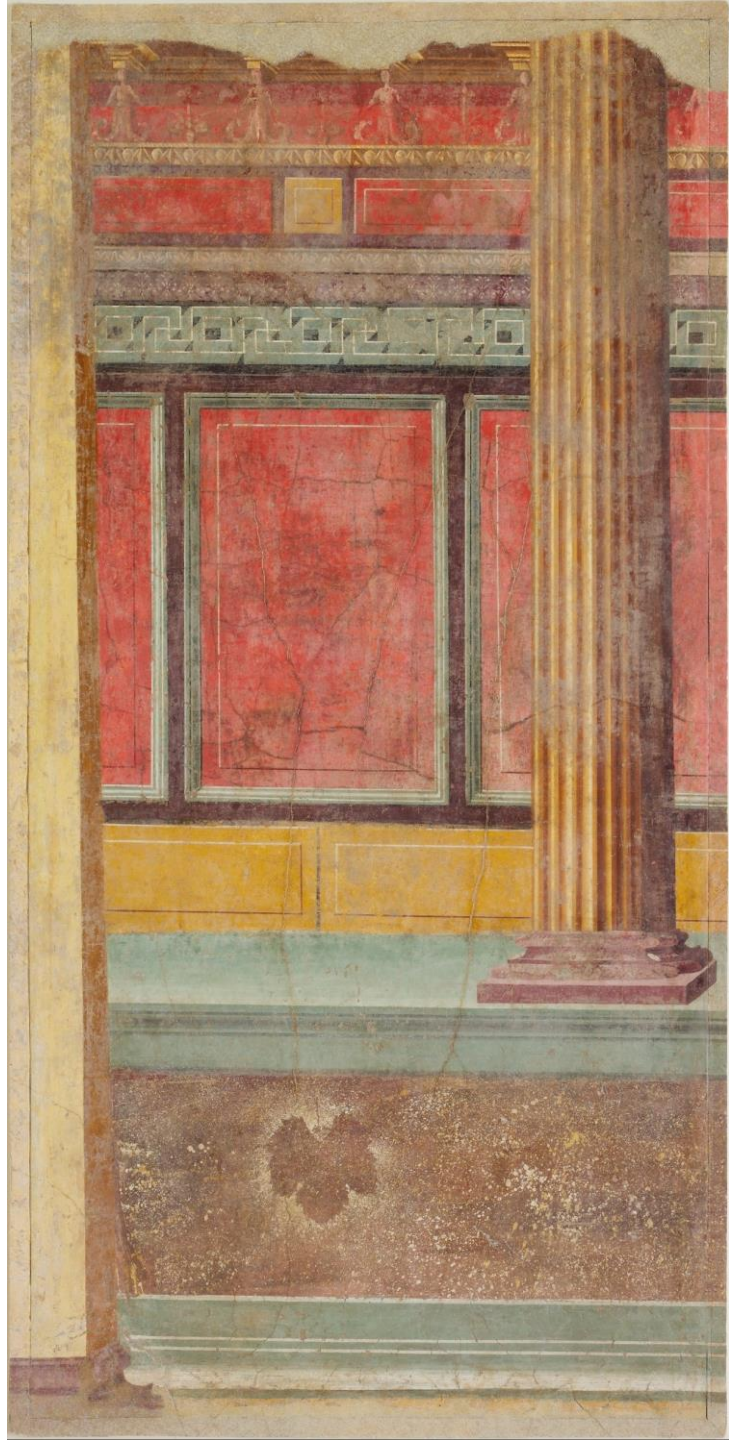

Boscovale. 50-30 π.Χ.

Ρώμη, Οικία Αυγούστου, περ. 42-36 π.Χ.

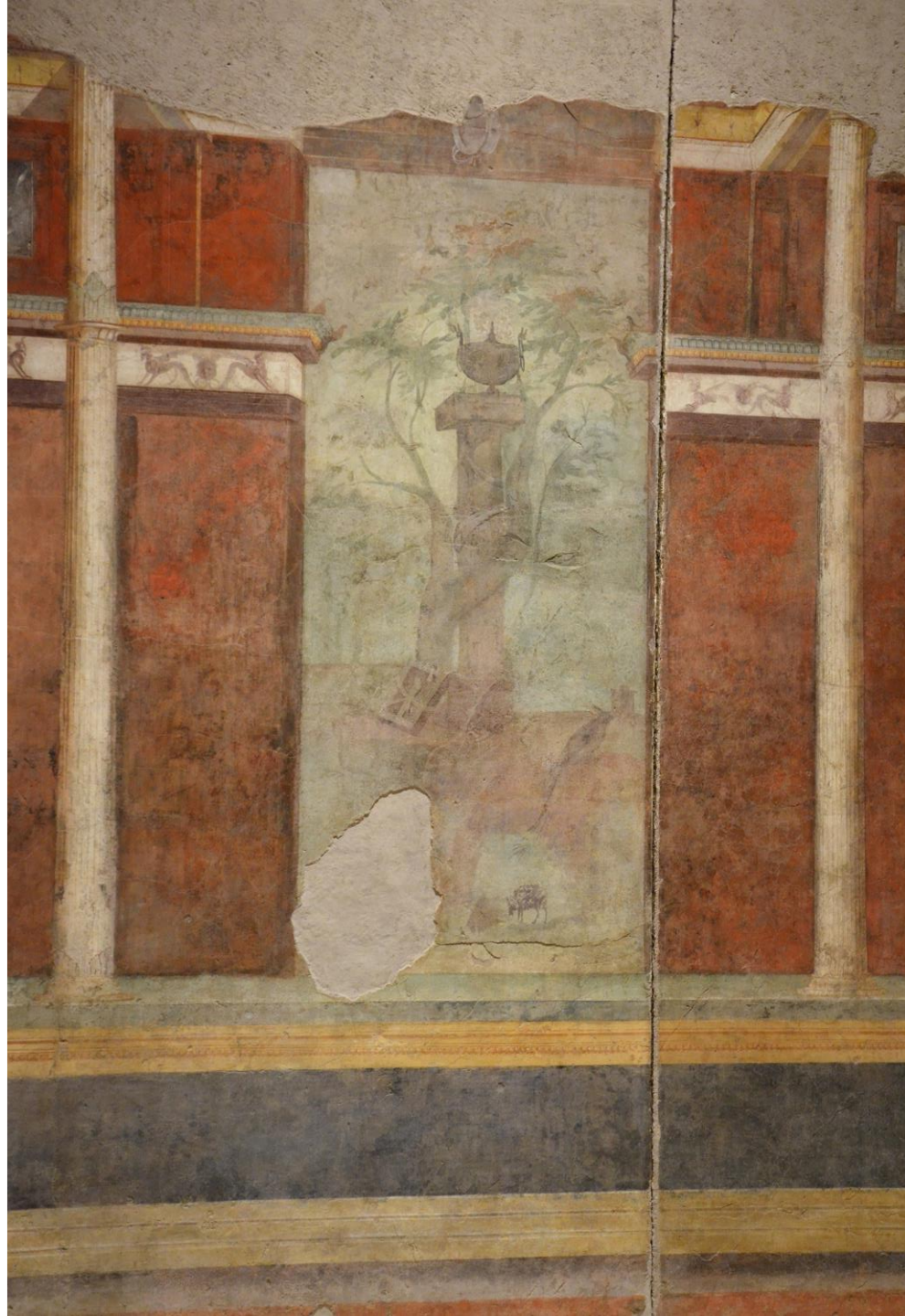

Ρώμη, Οικία Λιβίας, περ. 45-36 π.Χ.

Tablinum, sala di Publio
Tablinum
sala di Publio

Η επιτήδευση της μεγαλοαστικής τέχνης:

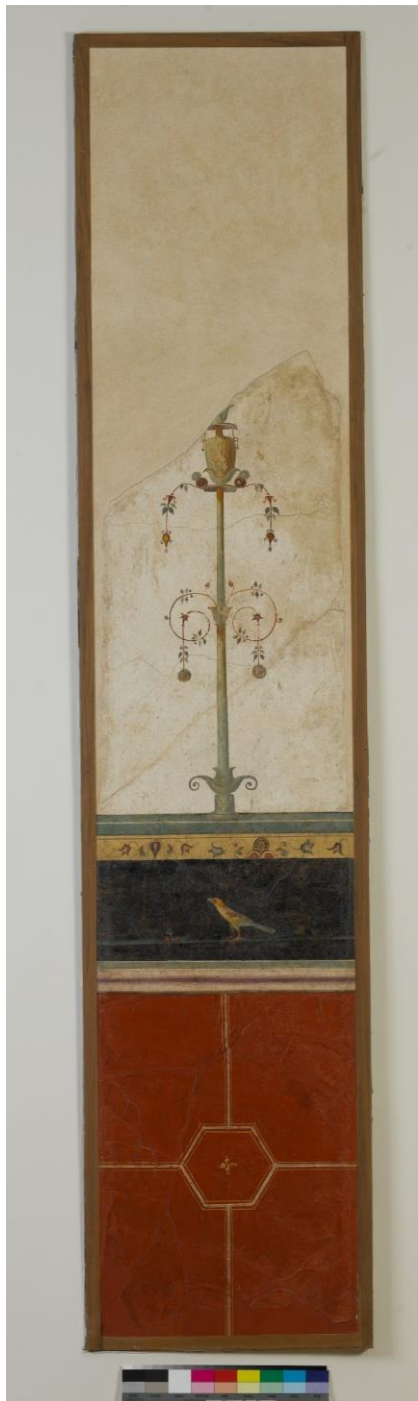
Αλλά αυτά τα ζωγραφικά θέματα, που μιμούνταν την πραγματικότητα, πλέον περιφρονούνται αυτήν την εποχή του κακού γούστου. Τώρα έχουμε τοιχογραφίες τεράτων, αντί για αληθινές αναπαραστάσεις συγκεκριμένων πραγμάτων. Για παράδειγμα, τοποθετούνται καλάμια στη θέση των κιονοστοιχιών, κυματιστά προσαρτήματα με τα σγουρά φύλλα και σπείρες αντί για αετώματα, κηροπήγια να στηρίζουν αναπαραστάσεις ιερών, και πάνω από τα αετώματα εμφανίζονται να φυτρώνουν πολυάριθμοι τρυφεροί μίσχοι και σπείρες από τις ρίζες τους, και επάνω τους να κάθονται –χωρίς νόημα– ανθρώπινες φιγούρες. Μερικές φορές οι μίσχοι φέρουν μορφές σε μισό μέγεθος, μερικές με ανθρώπινα κεφάλια, άλλες με κεφάλια ζώων. Τέτοια πράγματα δεν υπάρχουν, δεν μπορούν να υπάρξουν, και δεν υπήρξαν ποτέ. Ως εκ τούτου, το νέο γούστο ευθύνεται για την επικράτηση των κακών κριτών μιας φτωχής τέχνης έναντι της αληθινής καλλιτεχνικής αριστείας. Γιατί πώς είναι δυνατόν ένα καλάμι να στηρίξει πραγματικά μια στέγη ή ένα κηροπήγιο ένα αέτωμα με τα στολίδια του, ή ένα τόσο λεπτό, εύκαμπτο πράγμα όπως ένας μίσχος να στηρίξει μια μορφή που σκαρφαλώνει επάνω του, ή οι ρίζες και οι μίσχοι να παράγουν τώρα λουλούδια ή, ακόμα, μορφές μισού μεγέθους; Ωστόσο, όταν οι άνθρωποι βλέπουν αυτές τις απάτες, δεν τους βρίσκουν κανένα ψεγάδι, αλλά αντιθέτως είναι ευτυχείς, και δεν τους νοιάζει αν οποιοδήποτε από αυτά μπορεί να υπάρξει ή όχι

Γ' ρυθμός (περ. 20 π.Χ. – 40 μ.Χ.)

- «Διακοσμητικός»
- Βασίζεται στην απόρριψη της πραγματικότητας ή οποιασδήποτε παραλλαγής της
- Η αρχιτεκτονική ψευδαίσθηση αντικαθίσταται από μια έντονα εξωπραγματική τεχνοτροπία, που χρησιμοποιεί την τεχνική του *trompe l'oeil* για να δημιουργήσει απίστευτα εκλεπτυσμένα, ονειρικά τοπία φαντασίας, σχεδιασμένα με λεπτομερέστατη ακρίβεια και προσεκτικά ενορχηστρωμένη κομψότητα
- Η σκίαση χρησιμοποιείται στον ελάχιστο βαθμό και η συνολική παραγόμενη εντύπωση βασίζεται στην έντονη αντιπαράθεση μεταξύ αντίθετων, αδιαβάθμητων χρωμάτων.

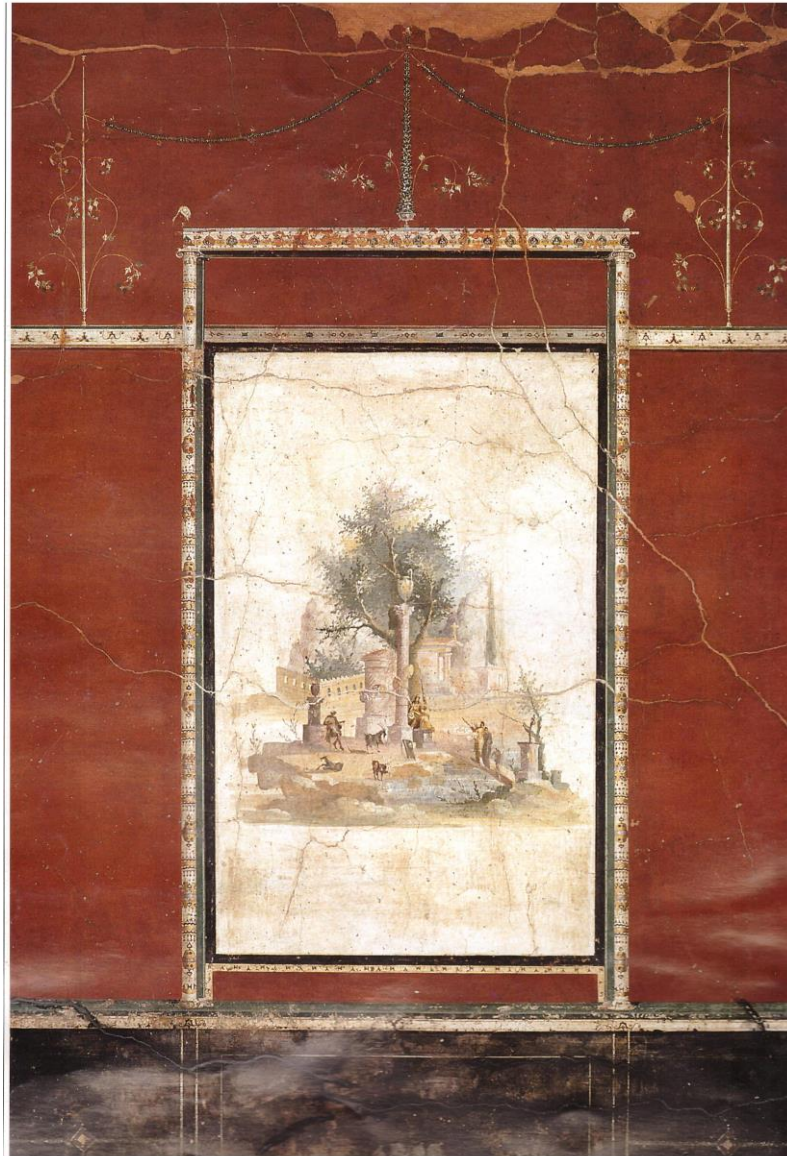

Boscotrecase, τέλη 1^{ου} αι. π.Χ.

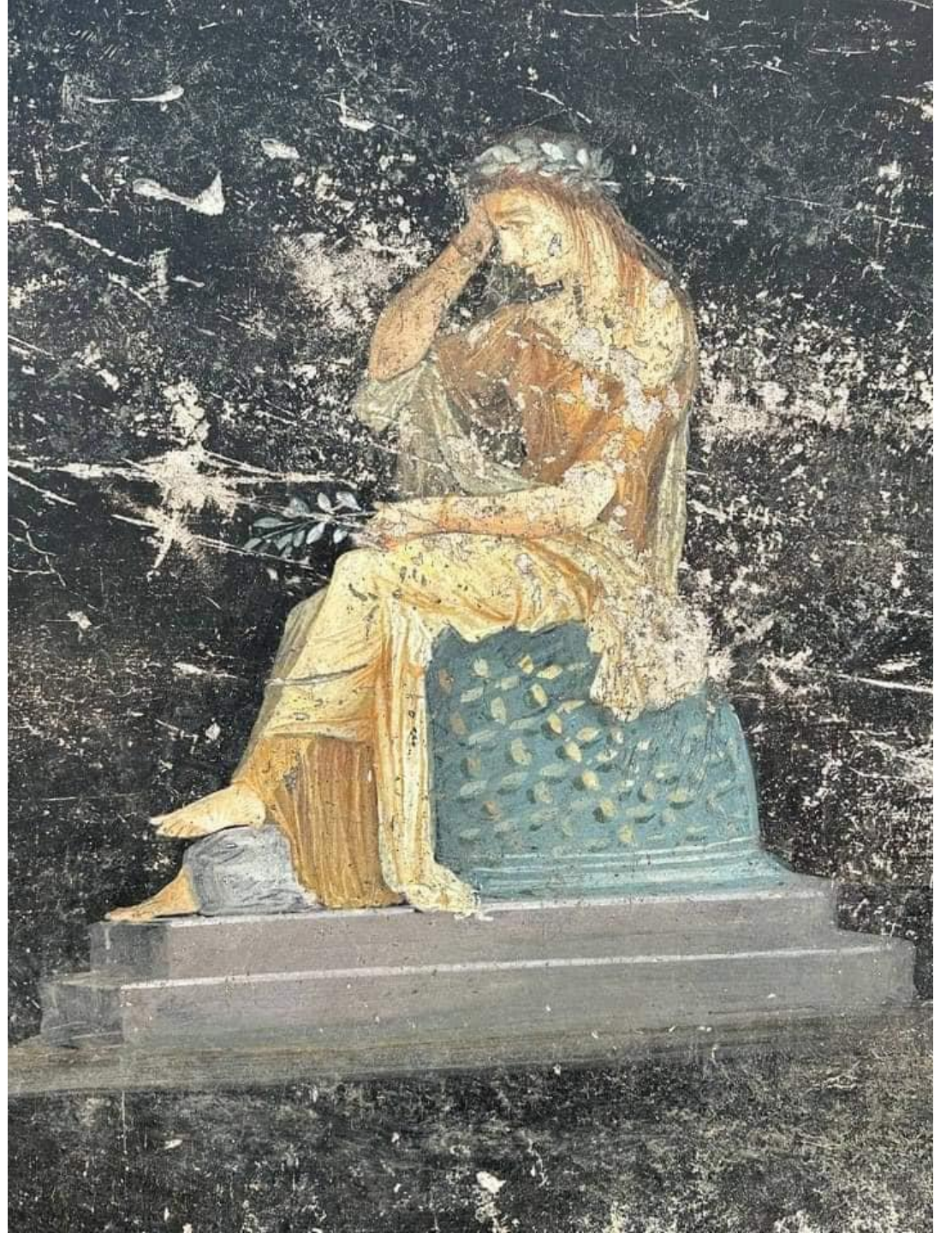

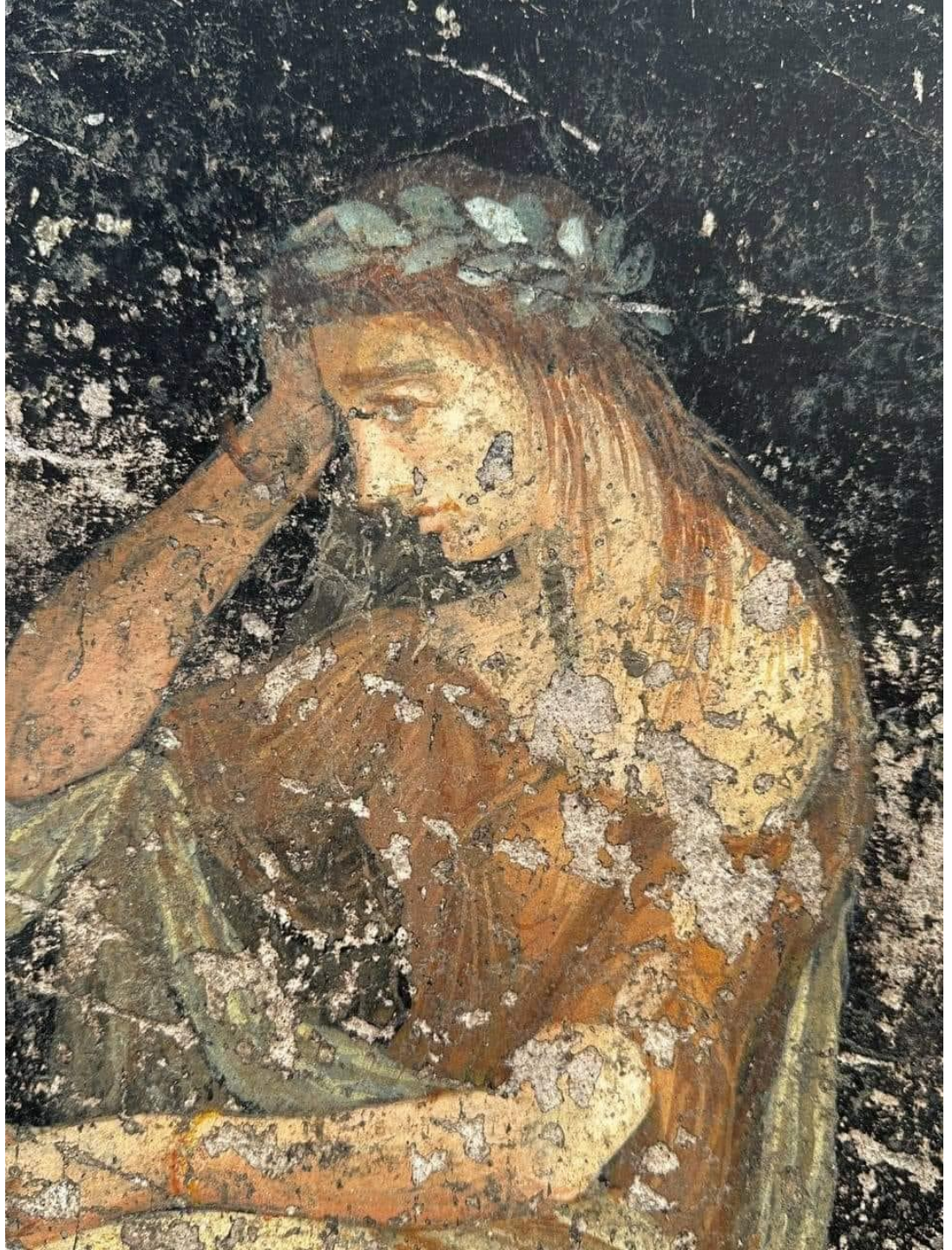
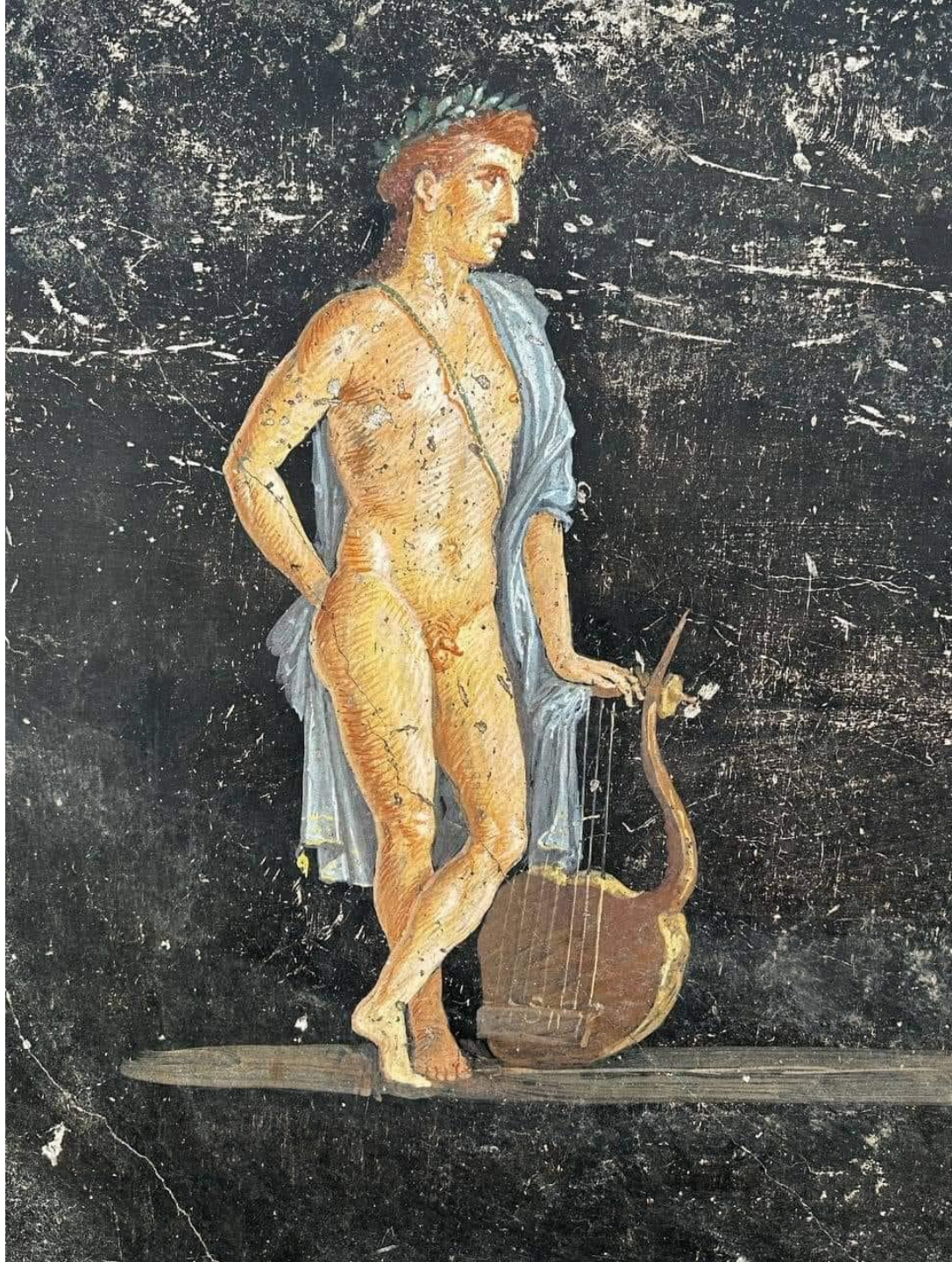

Αλεξάνδρος
ΣΑΝΗ

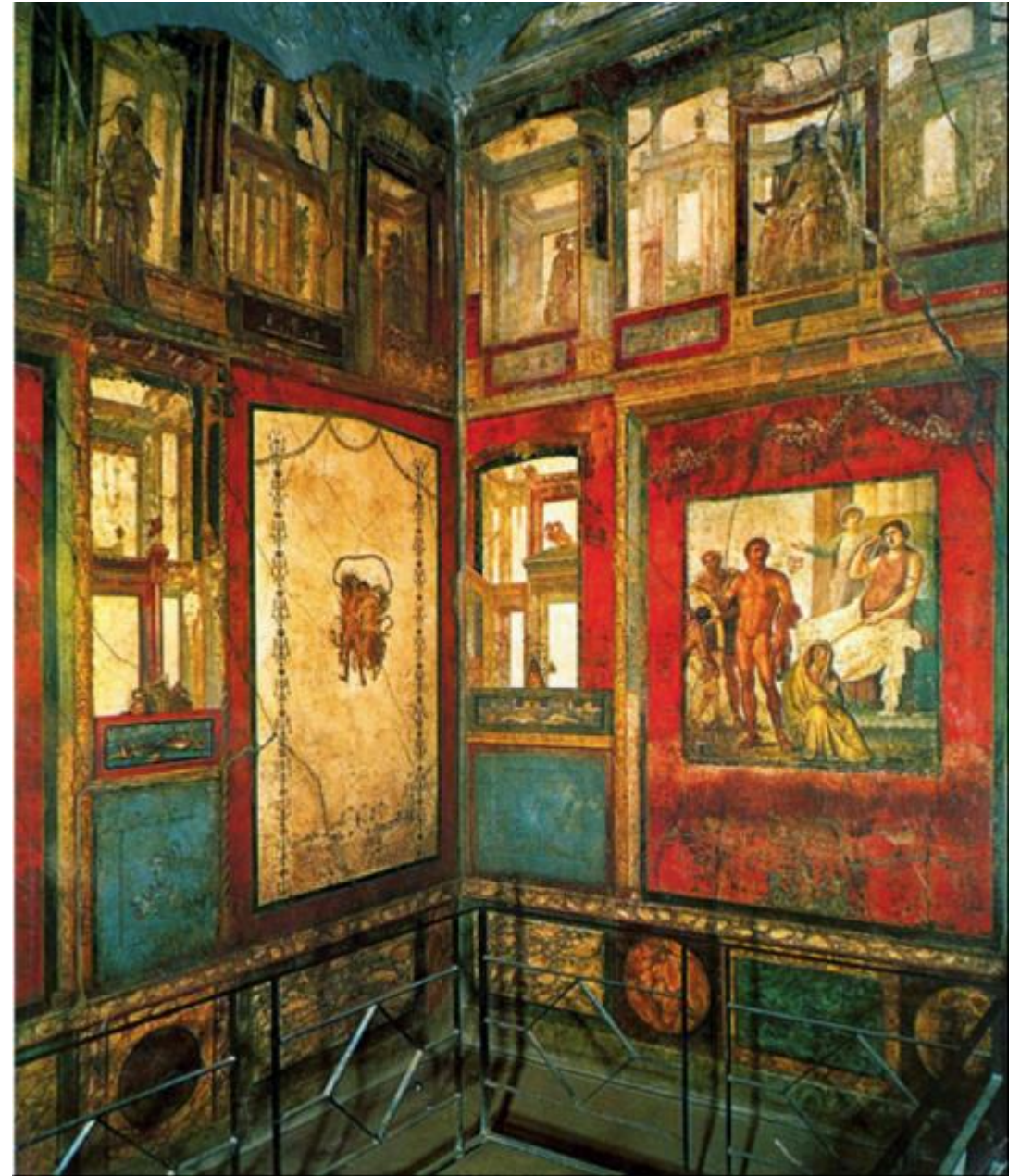

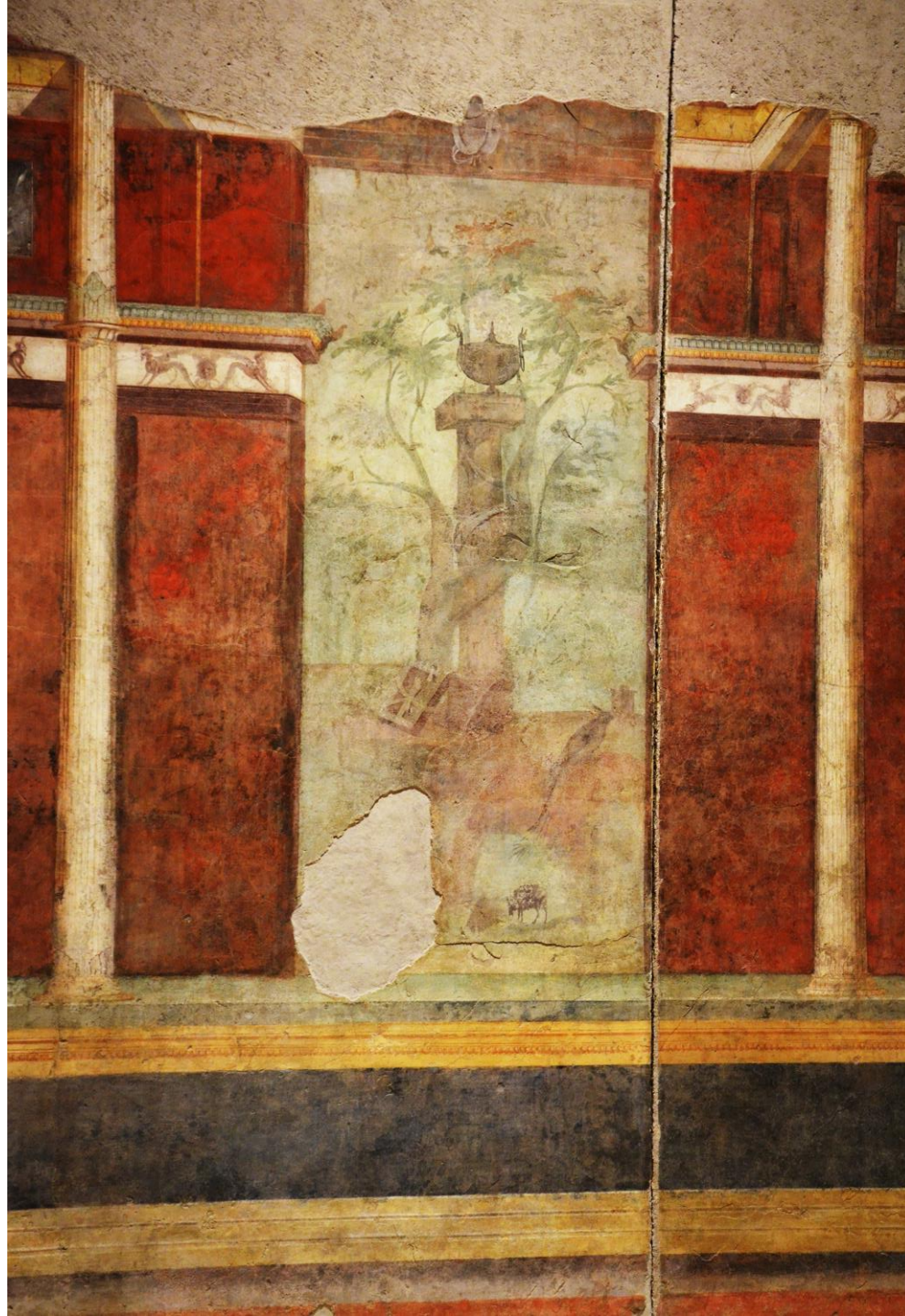
Δ' ρυθμός (περ. 40-80 μ.Χ.)

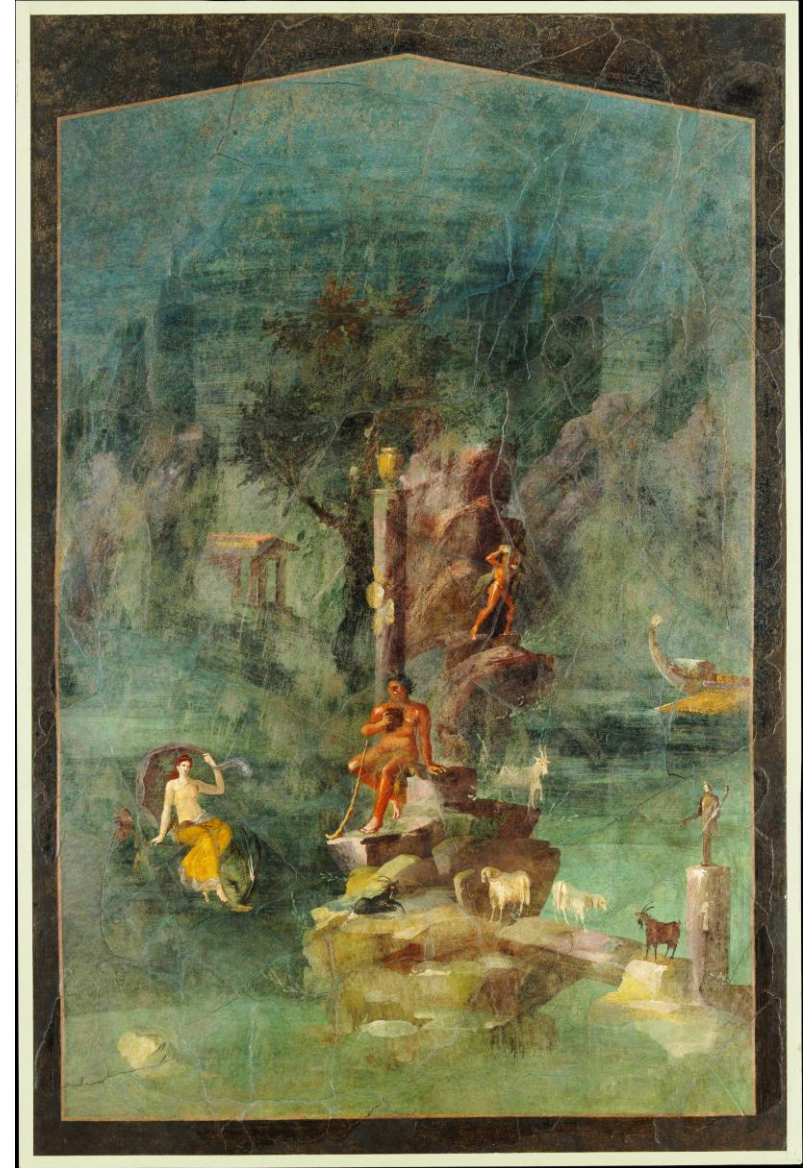
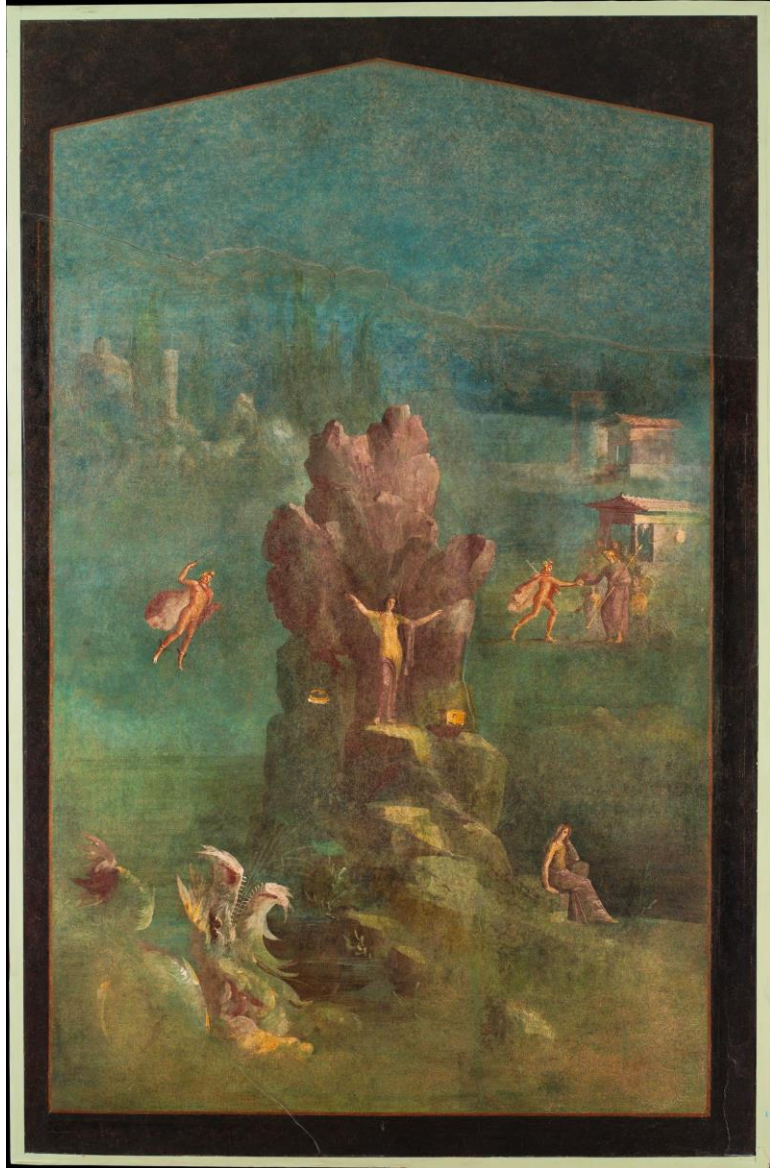
- «μπαρόκ», «κουρασμένος», «στερούμενος ζωντάνιας και ευγένειας»
- Αναβίωση στοιχείων του Β' (όπως το σχήμα των ανοικτών τοίχων) καθώς και ορισμένων από τα μη ρεαλιστικά, φανταστικά αρχιτεκτονικά σχήματα που ευνοούνται από τον Γ'
- Εκλεκτικιστικό στάδιο στην διακόσμηση τοίχων
- «ιδιότροπο» και «λιγότερο πειθαρχημένο» από τα προηγούμενα
- Έμφαση στους εικονιστικούς πίνακες

Εικονιστικοί ζωγραφικοί πίνακες

- Ζωγραφικοί πίνακες εισάγονται και αντιγράφονται μαζικά στη Ρώμη τουλάχιστον από τις αρχές του 2^{ου} αι. π.Χ.
- Σε ιδιωτικούς και δημόσιους χώρους, για ιστορικούς, πολιτικούς, αλλά και αισθητικούς λόγους:
 - πολιτισμική συγγένεια με το κλασικό παρελθόν
 - ανάδειξη καλλιέργειας και κοινωνικής επιφάνειας κλπ
- Ο Δεύτερος Ρυθμός προτιμούσε τις εικονιστικές ζωφόρους και επιφάνειες, αντλώντας τα θέματά του από ένα ευρύ κλασικό ρεπερτόριο (Boscogreale, Βίλα Μυστηρίων, Οικία της Λιβίας).

Boscotrecase, τέλη 1^{ου} αι. π.Χ.

Πομπηία. Η Θυσία της Ιφιγένειας.
1^{ος} αι. μ.Χ.

Πομπηία. Περσέας και Ανδρομέδα.
1^{ος} αι. μ.Χ.

Πομπηία. Θησέας.
1^{ος} αι. μ.Χ.

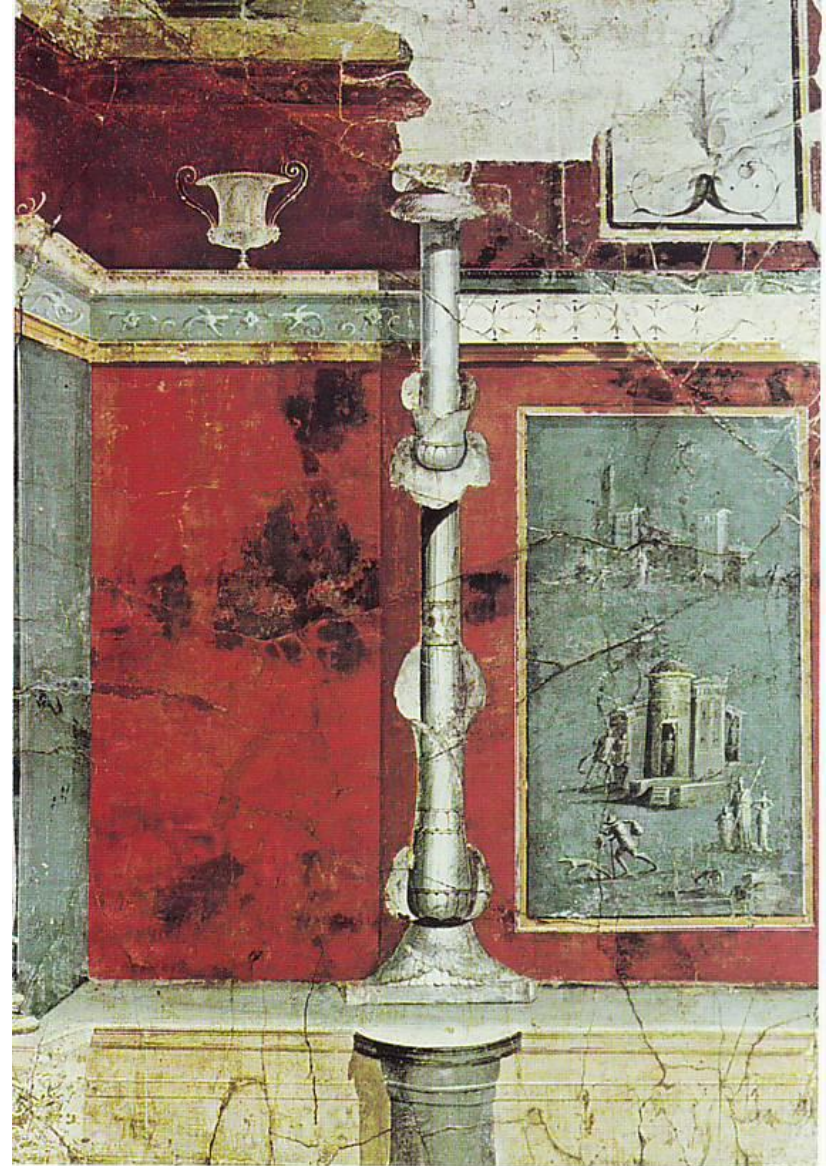

Πομπηία. Θέτις και Ήφαιστος.
1^{ος} αι. μ.Χ.

Magdalensburg, Αυστρία. Ιφιγένεια.
Ύστερος 1^{ος} αι. π.Χ. – πρώιμος 1^{ος} αι. μ.Χ..

xenia

2,000-Year-Old Fast Food Shop Uncovered in Pompeii

Dec 27, 2020 by Enrico de Lazaro

« Previous | Next »

Published in
Archaeology
Featured

Tagged as

- Beef
- Chicken
- Diet
- Dog
- Fish
- Food
- Fresco
- Goat
- Human
- Italy
- Jar
- Pig
- Pompeii
- Roman Empire
- Roman era
- Rooster
- Snail
- Thermopolium
- Wine

Follow

You Might Like

Short-Period Hot Jupiter Discovered Circling HAT-P-68

Archaeologists have unearthed a frescoed thermopolium (a hot-food-drink shop) in **Pompeii**, an ancient Roman city frozen in time after the catastrophic eruption of Mount Vesuvius in 79 CE.

The 2,000-year-old thermopolium in the Pompeii archeological park, near Naples, Italy. Image credit: Parco Archeologico di Pompei.

“Thermopolia, where drinks and hot foods were served and stored in large dolia (jars) embedded in the masonry counter, were widespread in the Roman world, where it was typical to consume the prandium (the meal) outside the

LATEST NEWS

Australian Palm Cockatoos Threatened with Extinction
Dec 29, 2020 | Biology

Almost Six Hundred New High-Velocity Stars Spotted in Milky Way
Dec 29, 2020 | Astronomy

New Species of Hermit Crab Discovered in Gulf of Mexico
Dec 29, 2020 | Biology

Short-Period Hot Jupiter Discovered Circling HAT-P-68
Dec 29, 2020 | Astronomy

New Antibiotics Fight Multidrug-Resistant Gram-Negative Bacteria
Dec 29, 2020 | Medicine

Turmeric and Other Exotic Foods Reveal Contacts between Near East and South Asia 3,000 Years Ago
Dec 28, 2020 | Archaeology

Is All Dark Matter in Universe Made of Primordial Black Holes?
Dec 28, 2020 | Astronomy

Almahata Sitta Meteorites Came from Ceres-Sized Asteroid, Study Shows
Dec 28, 2020 | Planetary Science

Weddell Seals Can Produce Ultrasonic Vocalizations: Study
Dec 28, 2020 | Biology

Hubble Spots Nearly Face-On Barred Spiral Galaxy: NGC 2217
Dec 28, 2020 | Astronomy

2,000-Year-Old Fast Food Shop Uncovered in Pompeii
Dec 27, 2020 | Archaeology

Nicia cinaede
cacator

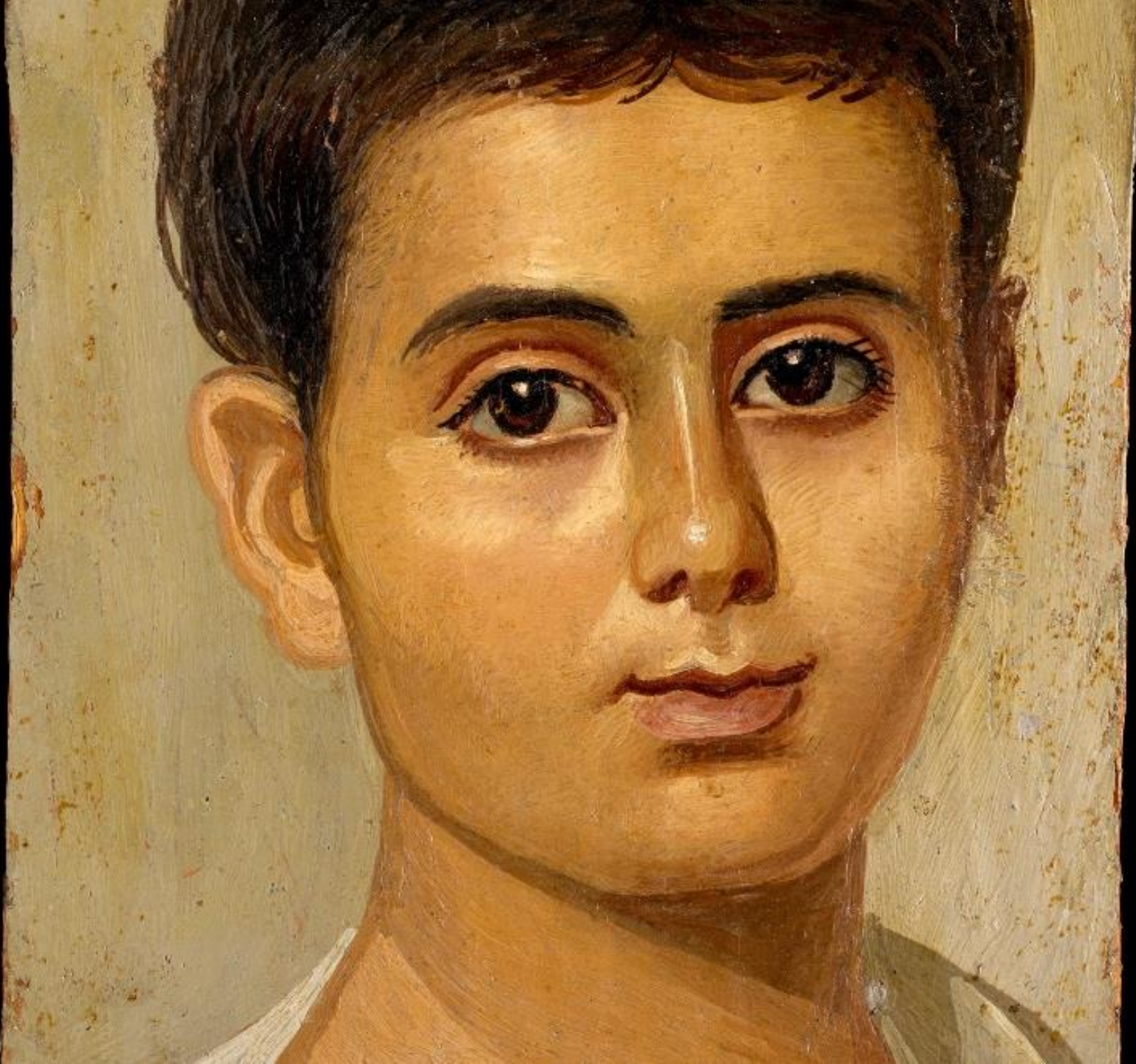
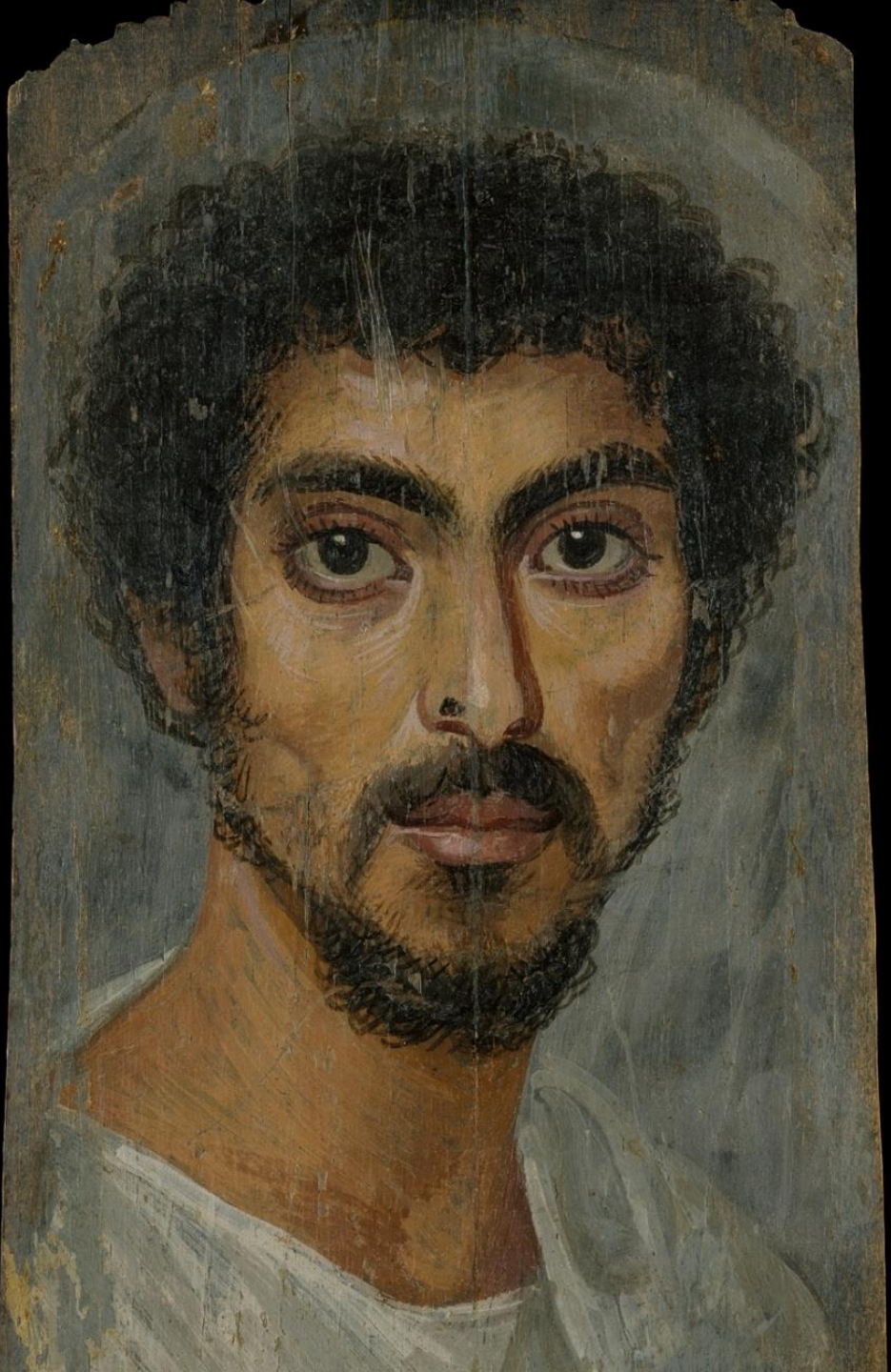

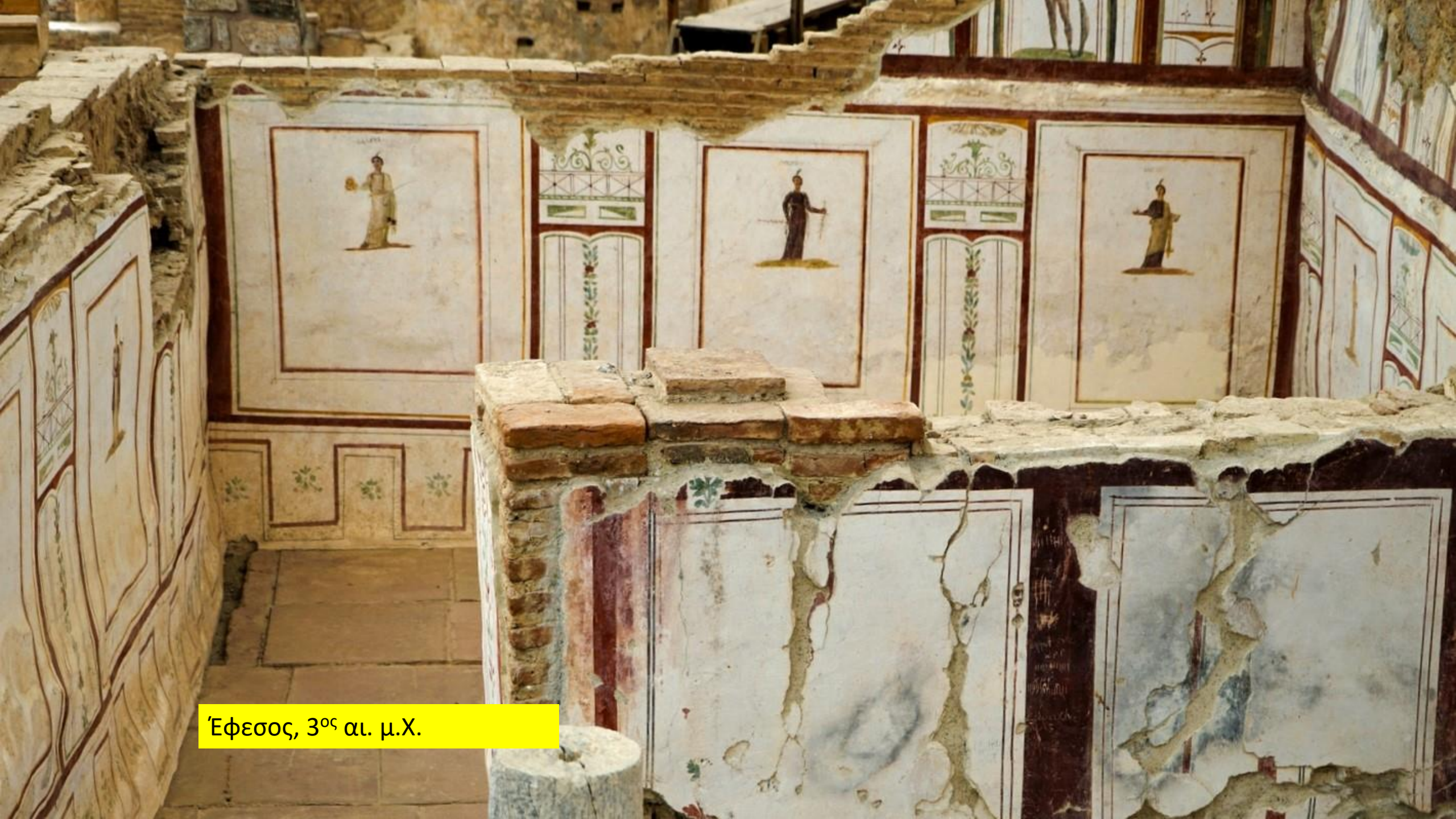

9058

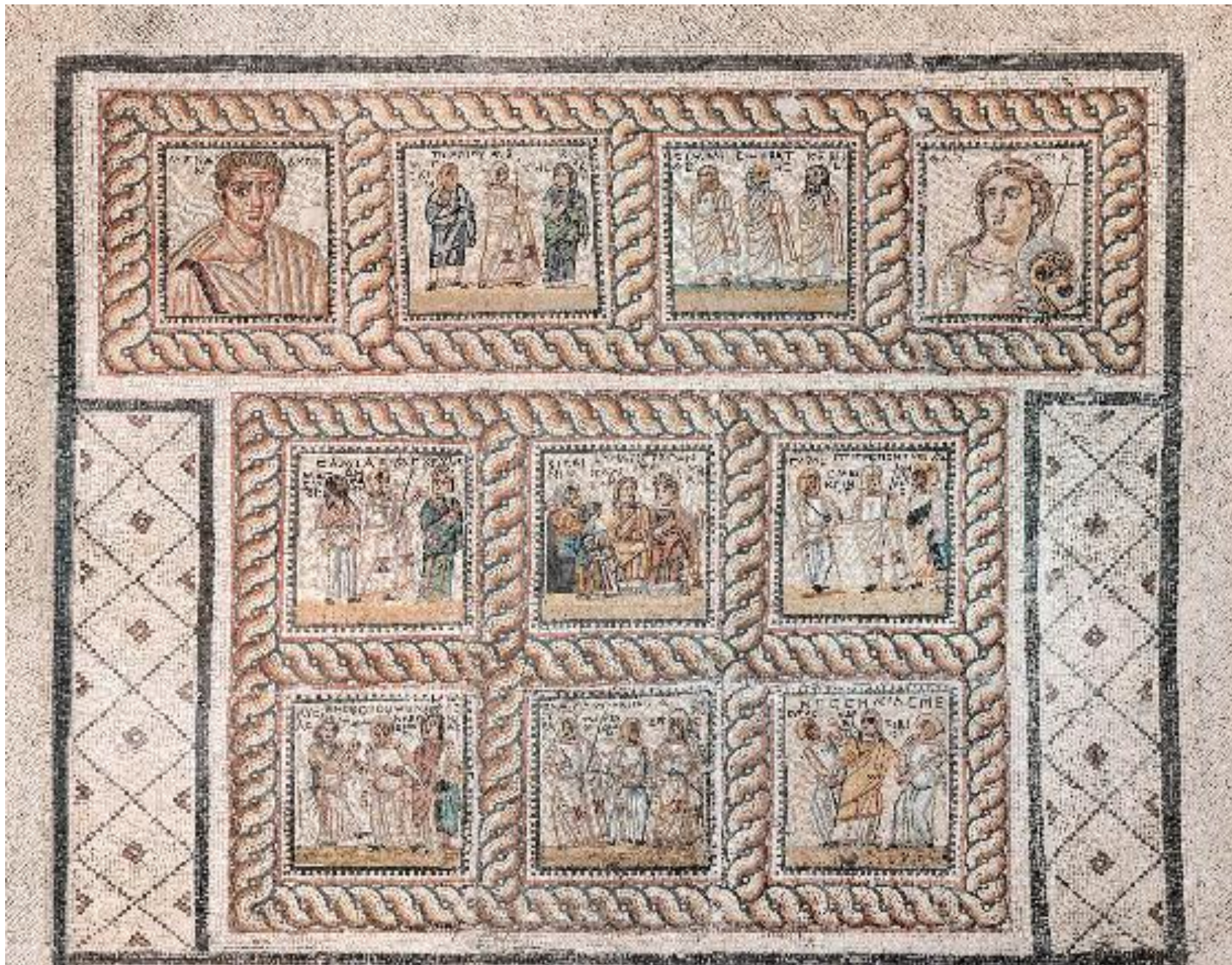

Έφεσος, 3^{ος} αι. μ.Χ.

Μυτιλήνη, 3^{ος} αι. μ.Χ.

